

Необхідний моніторинг демографічної ситуації в сільських територіях та інформаційного забезпечення досліджень у цій сфері з метою зниження рівня демографічного навантаження та поліпшення стану соціального забезпечення, створення умов для ефективного використання трудового потенціалу людей пенсійного віку в сільській місцевості.

Потрібно впровадження заходів щодо заохочення інвесторів сільськогосподарських підприємств в інвестуванні у розвиток комунальної та транспортної інфраструктури, соціальної сфери сільських населених пунктів, розробка нормативно-правової бази здійснення місцевими органами влади емісії позичкових цінних паперів з метою спрямування отриманих коштів на розвиток об'єктів місцевої інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Коломойцев В.Е. Сучасний етап економічного розвитку країн та світовий досвід структурних зрушень. Київ, 1997.
2. Лібанова Е.М. Ринок праці. Київ, 2003.
3. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. Київ, 1999.
4. <http://old.niss.gov.ua>.

УДК: 330.101.541 (009.12):658

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНИ ЗА ПОКАЗНИКОМ «МАКРОЕКОНОМІЧНА СТАБІЛЬНІСТЬ»

*Федорова Т.В. – асистент,
Данелюк К.М. - магістр, Херсонський ДАУ*

Постановка проблеми. Характеризуючи сучасний стан інвестицій в [Україні](#), можна зазначити, що на сьогоднішній день наша держава не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності. Показники якості української інфраструктури не відповідають європейським стандартам, а також не досягають рівня найбільш розвинених країн СНД. Важливим чинником підвищення конкурентоспроможності мають стати реформи в інституційному середовищі, а саме потрібні кардинальні зміни у виборі пріоритетів національного економічного розвитку в глобальній конкуренції, тому важливе усвідомлення змісту і структури фундаментальної економічної категорії - конкурентоспроможність країни.

Стан вивчення проблеми. Проблема конкурентоспроможності за своєю значимістю та актуальністю посідає вагоме місце серед розвинених країн світу. Дослідженням даного питання займалися такі економісти – міжнародники: А.Сміт, Д.Рікардо, Е.Чемберлін, М. Портер, А. Лернер, А.Томпсон, Б.Олін. Серед вітчизняних вчених найповніше дану проблему розглянули й проаналізували: Б.Пасхавер, В.Андрійчук, О.Онищенко, П.Гайдуцький, Я.Базилюк, Л.Антонюк. Проте, недостатньо висвітленим лишається питання підвищення рівня конкурентоспроможності України та виявлення факторів, що спричинили б його ріст.

Завдання і методика досліджень. Стаття присвячена аналізу конкурентоспроможності України за 2008 – 2010 рр. із використанням індексу глобальної конкурентоспроможності (ІГК) в розрізі показника «макроекономічна стабільність».

Основними завданнями роботи є: критичний аналіз наукових джерел з даної тематики; оцінка фактичного стану рівня конкурентоспроможності України, виявлення факторів зростання; обґрунтування напрямів підвищення рівня конкурентоспроможності України.

Дослідження здійснювалося згідно з методологією системного підходу до вивчення процесів і явищ з використанням абстрактно-логічного, економіко-статистичного, порівняльного методів дослідження.

Результати дослідження. Конкурентоспроможність країни - це багатограний показник, що поєднує в собі сукупність установ, політик та факторів, які визначають рівень продуктивності економіки. Його рівень визначає відсоток прибутковості інвестицій в економіці, а також – рівень її зростання [3].

Індекс Глобальної Конкурентоспроможності, розроблений Всесвітнім Економічним Форумом (ВЕФ), дозволяє аналізувати розвиток економік різних країн світу, а також розробляти і затверджувати звітність на основі проведеного дослідження. Держави можуть використати її дані для коригування прийнятих перспектив розвитку, покращення економічного стану та здійснення ефективних інституціональних реформ [3].

ІГК – своєрідний інструмент, який застосовує ВЕФ для оцінки сильних і слабких сторін національної економіки країн. Він ураховує макро- і мікроекономічні основи конкурентоспроможності - 12 основних складових, а саме: державні та суспільні установи; інфраструктура; макроекономічна стабільність; охорона здоров'я й початкова освіта; вища освіта і професійна підготовка; ефективність ринку товарів; ефективність ринку праці; рівень розвитку фінансового ринку; технологічна готовність; розмір ринку (внутрішнього і зовнішнього); рівень розвитку бізнесу; інновації. Кожна із перерахованих складових є суттєво необхідною при аналізі конкурентоспроможності країни.

Нами проаналізовано найбільш важливий компонент ІГК – «макроекономічна стабільність». Даний показник інтегрує такі поняття, як стан державного бюджету та боргу України, рівень національних заощаджень, інфляція.

	Київ	Дніпропетровська	Закарпатська	Львівська	АР Крим	Донецька	Харківська	Полтавська	Черкаська	Хмельницька	Закарпатська	Одеська	Луганська	Херсонська	Волынська	Рівненська	Івано-Франківська	Суська	Житомирська	Вінницька
Індекс глобальної конкурентоспроможності	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Основні вимоги																				
1-а складова: Державні та приватні інституції	17	13	1	3	19	7	9	11	6	18	14	15	2	12	4	8	16	10	5	20
2-а складова: Інфраструктура	3	2	10	4	1	5	9	8	13	6	11	7	17	14	19	18	16	12	20	15
3-а складова: Макроекономічна стабільність	н/д																			
4-а складова: Охорона здоров'я та початкова освіта	1	11	5	7	2	19	4	8	16	3	12	13	20	17	6	9	14	18	15	10
Підсилювачі ефективності																				
5-а складова: Вища освіта й професійна підготовка	1	4	7	6	2	5	3	9	17	10	8	15	12	13	14	11	18	20	16	19
6-а складова: Ефективність ринку товарів	1	5	10	4	20	12	3	8	2	6	13	16	7	9	15	18	14	19	11	17
7-а складова: Ефективність ринку праці	2	3	1	19	5	11	8	14	12	15	18	6	17	9	16	13	7	10	4	20
8-а складова: Рівень розвитку фінансового ринку	2	6	19	1	20	4	9	11	10	3	8	14	5	18	12	7	15	13	16	17
9-а складова: Оснащення новітніми технологіями	1	4	2	6	10	3	5	13	7	17	14	9	18	8	12	16	15	19	11	20
10-а складова: Розмір ринку	н/д																			
Фактори інновацій та розвитку																				
11-а складова: Рівень розвитку бізнесу	5	1	4	16	3	6	9	10	14	12	7	8	2	18	11	15	13	20	17	19
12-а складова: Інновації	1	3	4	2	16	5	6	9	11	20	7	17	8	10	13	19	12	14	18	16

Рисунок 1. Позичії регіонів України за 12 складовими конкурентоспроможності у 2010 році [3]

На рисунку 1 зображено позиції регіонів України за 12 складовими конкурентоспроможності. Найбільш сприятливим є становище Київської, Дніпропетровської і Закарпатської областей. Слід зазначити, що у 2008 – 2009 році Україна займала 72 місце в рейтингу глобальної конкурентоспроможності зі 134 країн світу, що увійшли до звіту.

У 2010 році наша держава погіршила свій результат на 10 позицій, посівши 82 місце серед 133 країн світу. За показником «Макроекономічна стабільність», Україна значно поступається країнам з розвинутою економікою, займаючи при цьому лише 106 місце (рис.2) [3].

Економіка України не буде зростати, якщо її макроекономічне середовище не є стабільним і сприятливим. Ця складова конкурентоспроможності є основою для факторно-орієнтованих економік. Для того, щоб нашій країні перейти на вищий рівень - ефективно орієнтованої та інноваційної економіки, слід вирішити низку питань. Перш за все, це – стан державного бюджету та розмір державного боргу.

Однією з умов для стабілізації макроекономічної ситуації є збалансований бюджет країни. У 2009 році видатки державного бюджету на економічну діяльність скоротились майже на 50% і становили 33,2 млрд. гривень. На протипагу цьому, зріс обсяг трансфертів та соціальних субсидій. Державний бюджет України у 2009 році виконано з дефіцитом у сумі 19,9 млрд. грн. при запланованому 33,0 млрд. грн. [2].

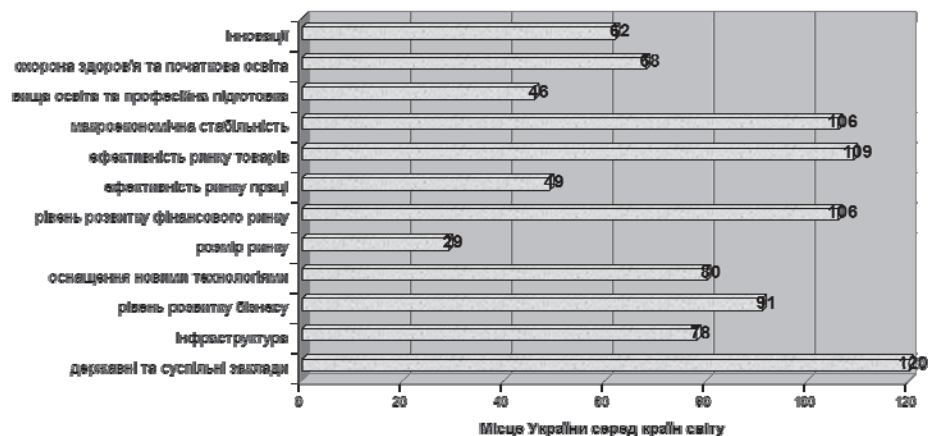

Рисунок 2. Місце України за ІГК протягом 2009 – 2010 рр. за складовими показниками [3]

Через значну девальвацію національної валюти протягом 2008-2009 років сума державного і гарантованого боргу зросла більше ніж у три рази. Однією з головних характеристик становища боргової залежності країни є відношення суми державного боргу до ВВП. Станом на кінець 2009 року відношення цих зобов'язань до валового внутрішнього продукту складало близько 33,0 % при тому, що критичний рівень – 60%. Розмір державного боргу на кінець 2010 року зріс на 111 млрд.грн. порівняно з 2009 роком (таблиця 1) [2].

Рівень заощаджень є джерелом обсягу капіталу в національній економіці, своєрідний стабілізатор макроекономічного стану. У 2009 році заощадження населення збільшилися на 58,6% і склали 82,47 млрд. грн. За три місяці аналізовано-

го 2010 року їх розмір в середньому зростав на 17% [4]. У наш час простежується трансформація заощаджень в інвестиційні ресурси. Зростання національних заощаджень у формі готівки, банківських вкладів, цінних паперів дозволяє стверджувати, що в Україні спостерігається економічне зростання, і, як наслідок – підвищення рівня конкурентоспроможності за досліджуваним показником. Ураховуючи умови економічної моделі «заощадження – інвестиції», слід очікувати підвищення інвестиційної активності в країні.

Стосовно наступної складової макроекономічної стабільності – індексу споживчих цін, можна зазначити, що в цілому інфляційний розвиток у 2010 році характеризувався уповільненням темпів зростання споживчих цін.

Таблиця 1 - Державний борг України, тис.грн.

Борг станом на:	31.12.2008	31.12.2009	31.12.2010
Державний борг	130 689 649,38	211 624 191,42	323 475 202,05
-внутрішній борг	44 666 547,59	91 070 076,77	141 662 098,06
-зовнішній борг	86 023 101,79	120 554 114,65	181 813 103,99

Джерело: Дані Держкомстату www.ukrstat.gov.ua

У 2009 році індекс споживчих цін становив 112,3%, що на 3,2% більше, ніж у 2010 році. Відсутність ефективного контролю з боку уряду та Національного Банку України (НБУ) за рівнем інфляції стало причиною зниження загального рейтингу України за компонентом «макроекономічна стабільність». За офіційними даними НБУ, у 2010 році рівень інфляції становив 9,1%, проте фактично даний показник складав 20 – 25%. Зростання споживчих цін стимулювала експансіоністська бюджетна політика та слабка монетарна політика НБУ [4].

Проведений аналіз підскладових показника «макроекономічна стабільність» дозволив виділити ключові проблеми нашої держави на шляху до підвищення конкурентоспроможності. Бюджетний дефіцит можна фінансувати завдяки бюджетним запозиченням, і в такому випадку державний борг є своєрідною попередньою умовою успішного економічного розвитку країни. Єдиною найбільшою небезпекною є некерованість зростаючого державного боргу, тому його потрібно використовувати в доступних межах. Сьогодні особливо зростає роль державного боргу як регулятора грошового обігу. Боргові цінні папери є інструментом грошово-кредитної політики НБУ. Здійснюючи емісії державних цінних паперів, держава дбає про джерело фінансування державного бюджету за умов збереження стабільного грошового обігу. Інвестори ж зацікавлені в надійному і ліквідному розміщенні капіталу та одержанні гарантованого доходу. Відповідно, зміна емітованого боргу приводить до зміни співвідношення інтересів держави і її кредиторів. Це, зокрема, впливає на притік коштів до бюджету.

Уряду слід подбати про неперевищення граничного розміру державного боргу, встановленого у Законі України «Про державний бюджет України». На погашення державного боргу помісячним розписом фінансування загального фонду Державного бюджету України на січень 2011 року було передбачено витрати бюджету у сумі 3 453,4 млн. грн., станом на 24.01.2011 вони становили 1 677,5 млн. грн., що на 1 755,9 млн. грн. менше (48,6 %). Дана тенденція є запорукою успішного вирішення проблеми управління державним боргом [2].

В Україні боротьба з інфляцією набула нового забарвлення - стагфляції, тобто одночасно стагнації та інфляції. Зміст цього економічного процесу полягає у зменшенні купівельної спроможності громадян при одночасному зростанні цін, що призводить до дефляції - штучного зменшення показника інфляції. У випадку

стагфляції виникають протиріччя: для подолання рецесії треба збільшити інвестиції та зменшити банківський відсоток, а для стримування інфляції - скорочувати грошову пропозицію і підвищувати відсоток. Тому доцільним є доцільним введення режиму таргетування інфляції - виконання заходів щодо контролю за рівнем інфляції, але після проходження підготовчого періоду: поступовий перехід до режиму вільного плавання обмінного курсу, розвиток ринку цінних паперів, удосконалення системи валютного регулювання [1].

Висновки та пропозиції. Макроекономічна ситуація в Україні протягом 2008 – 2010 років не відзначилася покращенням загального рейтингу серед інших країн світу. Показник «макроекономічна стабільність» займає лише 25% у структурі Індексу Глобальної Конкурентоспроможності, тим не менш, дана структурна складова також впливає на конкурентоспроможність країни. Як показали результати оцінки ІГК, Україні насамперед потрібні дії, спрямовані на стабілізацію державних фінансів, оздоровлення банківської системи, спрощення системи регулювання і стимулювання конкуренції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Хеммонд Д. Встановлення цільових орієнтирів інфляції. - К.: НБУ, 2002. - С. 87 - 93.
2. Статистичні матеріали по стану державного боргу України: [електронний ресурс [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)] Офіційний сайт Державного комітету статистики України.
3. Звіти про конкурентоспроможність України, розроблені Фондом «Ефективне Управління» та Всесвітнім економічним форумом станом на 2008 - 2009 рр.
4. Статистичні матеріали про розмір інфляції, облікову ставку НБУ: [електронний ресурс [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)] Офіційний сайт Національного Банку України.